

עיונים והערות פרשת משפטים תשפ"ה

מאת מורינו הרב חיים דוב הלוי קעללער זצ"ל

משא"כ השמחה בשעת העבודה, אע"פ שדבר גדול הוא וכמו שכתוב (תהלים ק, ב) עבדו את ה' בשמחה, מ"מ אינו מעצם העבודה אלא בגדר מעלה ומדה טובה שישמח האדם בעבודת הקל, ועל כן מוטב היה לערבב את שמחת העבודה שאינו אלא ביטול מעלה ומדה טובה ושלא לערבב שמחת התורה שהוא מעיקר מהות לימוד התורה.

* * * * *

ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו (שמות כד, יא).

ופרש"י: ואל אצילי – הם נדב ואביהוא והזקנים. לא שלח ידו – מכלל שהיו ראויים להשתלח בהם יד. ויחזו את האלקים – היו מסתכלין בו בלב גס, מתוך אכילה ושתייה, כך מדרש תנחומא (בהעלותך סי' ט"ו). ואונקלוס לא תרגם כן וכו', עכ"ל.

פי', שאונקלוס לא תרגם שהיו אוכלים ושותים ממש, אלא: וחזו ית יקרא דה' והווי חדן בקורבניהון דאתקבלו ברעוא כאילו אכלין ושתן, ע"כ. ולכאורה לדבריו עשו נדב ואביהוא והזקנים כהוגן, שלא הסתכלו מתוך אכילה ושתייה אלא שמחו על קרבנותיהם שנתקבלו ברצון כאילו היו אוכלים ושותים. ועד"ז פירשו הרמב"ן והספורנו, שבאמת עשו כהוגן ולא היו ראויים ליענש על ראייתם את ה', ע"ש בדבריהם ודוק.

אבל שמעתי פעם ממרן הג"ר אליהו מאיר בלאך זצ"ל שאפי' לדברי התרגום יש לפרש שעשו שלא כהוגן וראויים היו ליענש. וע' בפניני דעת שאע"פ ששמחתם היתה ממקור טוב שהקרבתם נתקבל ברצון לפני ה' בכ"ז השמחה באה בלי מורא שמים הראויה והיה נדנוד חטא בזה שהשמחה לא באה ביחד עם מורא ורעדה, ולכן נענשו על זה, כי אפשר לקבל שכר ועונש על מעשה אחד, שכר על השמחה הגדולה במלוי רצון ה' ועונש על מה שלא באה ביחד עם מורא ורעדה הראויה, ע"ש.

אבל כמדומני ששמעתי שהוסיף מרן זצ"ל לדקדק בלשון התרגום – "והווי חדן בקורבניהון דאתקבלו ברעוא כאילו אכלין ושתן" – ששמחתם היתה

ויראו את אלקי ישראל וגו' (שמות כד, י).

ופרש"י: נסתכלו והציצו ונתחייבו מיתה, אלא שלא רצה הקב"ה לערבב שמחת התורה, והמתין לנדב ואביהוא עד יום חנוכת המשכן וכו' ולזקנים עד ויהי העם כמתאוננים וגו' ותבער במ אש ה' ותאכל בקצה המחנה, בקצינים שבמחנה, עכ"ל.

וצריכים להבין, אם לא רצה הקב"ה לערבב את שמחת התורה אמאי המתין ליום חנוכת המשכן, והלא בזה נמצא שערבב את שמחת יום חנוכת המשכן וחינוך העבודה שבמשכן, ובמה עלתה מעלת שמחת קבלת התורה (שלא רצה הקב"ה לערבבו) משמחת חנוכת המשכן.

ותחלה יש להבין שמעלת התורה גדולה היא ממעלת העבודה, וכמו שאמרו בגמ' (ע' שבת י, א) מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה, שתורה היא בחינת חיי עולם ועבודה אינה אלא חיי שעה, ע"ש. וע' בס' נפש החיים (שער ד' פרק כ"ו) שביאר שענין התפלה – שהיא בחינת העבודה (שתפלות נתקנו במקום הקרבנות) הוא הוספת תיקון בהעולמות בתוספת קדושה וברכה באותו עת הקבוע להם כו' (ולכן אם עברה השעה שוב לא תועיל כלל כו', ע"ש דלהכי נקרא חיי שעה), אבל ענין עסק התורה הקדושה הוא נוגע לעצם החיות וקיום עמידת העולמות לגמרי וכו', ע"ש.

ויש להוסיף שבפרט יש מעלה ב'שמחת' התורה יתירה על ה'שמחה' בעבודה: דהנה השמחה בלימוד התורה הוא מעיקר מהות לימוד התורה, וכמו שכתב רבינו אברהם מן ההר (במס' נדרים מח, א) שעיקר מצות לימוד התורה הוא לשמוח וליהנות בהשגת הבנת דברי התורה, ולפי"ז אין אומרים דמצות לאו ליהנות ניתנו במצות ת"ת. וז"ל שם: אבל מצות לימוד שהוא ענין ציור הלב וידיעת האמת עיקר הציורי הוא כדי לצייר האמת ולהתענג וליהנות במדע לשמח לבבו ושכלו כדכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב, ומשום הכי אבל אסור לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים מפני שהם משמחים לבו על כרחו, הלכך לא שייך למימר במצות תלמוד דלא ניתן ליהנות, שעיקר מצותו היא ההנאה והתענוג במה ששיג ומבין בלימודו וכו', עכ"ל.

עיונים והערות פרשת משפטים תשפ"ה

ונהנה במה שאחרים מביטים בו שזכה לאתרוג כזה. ואע"פ שאצל קדושי עליון כמו נדב ואביהוא ושבעים זקנים לא נמצאת מדה כזאת אצלם אלא בבחינה דקה מאד, מ"מ לימוד הוא לנו לשמוח שמחת המצוות בה' דוקא ואל לנו ליקח את העטרה לעצמנו ולרכוש שמחה גשמית עצמית בעת שזכינו לקיים מצוות ה' כראוי ובאופן מובחר, תן לחכם ויחכם עוד.

באיזה בחינה דקה "כאילו היו אוכלים ושותים", בבחינת שמחה גשמית מלבד השמחה הרוחנית בזה שזכו להתקרב אל ה' בעבודתו ית', עכת"ד כפי שזכרתי.⁸

ויש לצייר ענין זה במי שקנה אתרוג מהודר ויפה ובו בזמן שאוחזו בפני אחרים מרגיש רגשי שמחה עצמית על שהוא האוחז את האתרוג הכי יפה בידו

(א) וא' הראה דברי הגמ' ברכות (יז, א): מרגלא בפומיה דרב: לא כעולם הזה העולם הבא, העוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, שנאמר ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו, ע"כ. ופרש"י: ויאכלו וישתו - שבעו מזיו השכינה כאילו אכלו ושתו, עכ"ל. ומשמע מלשון רש"י שזה ששבעו מזיו השכינה כאילו אכלו ושתו הוא המעלה הגדולה של עולם הבא שצדיקים יושבין וכו' ונהנים מזיו השכינה, ולא להורות על צד חסרון שנהנו בבחינת שמחה גשמית.